

Asia: VN/1070/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sukupuolen vahvistamisesta sekä siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommenttinne liittyen sukupuolen vahvistamisen edellytyksiin (1 §):

Suomen Lukiolaisten Liitto (SLL) kiittää mahdollisuudesta lausua lakiluonnoskokonaisuudesta.

SLL on tyytyväinen siihen, että lääketieteellinen sukupuolenkorjaus ja juridinen sukupuolen vahvistaminen erotetaan toisistaan, ja sukupuolen vahvistamiseen riittää hakijan oma selvitys. Muutos keventää byrokratiaa ja nopeuttaa prosessia, ja samalla edistää sukupuolivähemmistöihin kuuluvien ihmisten itsemääräämisoikeutta. Lisäksi SLL pitää ihmisoikeudellisesta näkökulmasta välttämättömänä muutosta, ettei juridisen sukupuolimerkinnän korjaaminen vaadi todistusta lisääntymiskyvyttömyydestä.

SLL on kuitenkin pettynyt siihen, että sukupuolen juridinen vahvistaminen on rajattu edelleen vain täysi-ikäisille. Esitysluonnoksessa on myös käsitelty vain pintapuolisesti lapsi- ja nuorivaikutuksia. SLL pitää arviointia täysin riittämättömänä eikä vaade täysi-ikäisyydestä huomioi lasten ja nuorten perus- ja ihmisoikeuksia tai vaikutuksia translasten ja -nuorten hyvinvoinnille.

SLL:n mielestä sukupuolen juridisen vahvistamisen tulisi olla mahdollista myös ennen täysi-ikäisyyttä, sillä se olisi lapsen edun ja oikeuksien mukaista. Sukupuolen vahvistamisen lykkääntyminen vuosilla heikentää huomattavasti jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa olevien transnuorten hyvinvointia.

2. Kommenttinne liittyen hakemukseen ja sen käsittelyyn (2 §). Kommentteja pyydetään esimerkiksi siihen, onko sukupuolen vahvistamisen hakemusmenettely esitetystä muodostaan toimiva ja tarkoituksenmukainen.

SLL:n mielestä 30 päivän harkinta-aika on perusteeton. Harkinta-ajan tulisi olla lyhyempi, esimerkiksi seitsemän (7) päivää.

Vaikka asian henkilökohtaisuuden vuoksi ei voida tehdä yksityiskohtaisia ohjeita hakemuksen sisällöstä, tulisi lakiesityksessä täsmentää, mitä vaatimuksia hakemukseen liittyy, jotta prosessi olisi hakijalle mahdollisimman selkeä ja kohtelu yhdenmukaista. Vaatimukset eivät voi olla lääketieteellisiä eikä hakemisen esteeksi saa muodostua kielitaito tai alentunut toimintakyky.

Sukupuolen vahvistamisen juridisen prosessin tulee olla mahdollisimman nopea, läpinäkyvä ja saavutettava.

3. Kommenttinne liittyen sukupuolen vahvistamisen oikeusvaikutuksiin (3 §). Lausunnoissa pyydetään kiinnittämään erityistä huomiota sellaiseen lainsäädäntöön, jossa sukupuolelle annetaan merkitystä ja jota hallituksen esityksessä ei ole tunnustettu. Lisäksi huomiota pyydetään kiinnittämään säännöksen aiheuttamiin muutostarpeisiin lausunnonantajan toiminnassa/hallinnonalalla.

Ehdotetun lain on esimerkiksi arvioitu mahdollisesti edellyttävän muutoksia vankeus- ja tutkintavankeuslakien säännöksiin vankien sijoittamisesta sekä henkilöntarkastuksista ja päihteettömyyden valvonnasta. Vastaavia säännöksiä on myös laissa poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta. Lain on myös arvioitu edellyttävän muutoksia eräisiin rikoslain säännöksiin.

-

4. Kommenttinne liittyen sukupuolen vahvistamisen oikeusvaikutuksiin ja vanhemmuuteen (4 §)

-

5. Kommenttinne liittyen vanhemmuutta kuvaavaan nimikkeen muuttamiseen (5 §). Erityistä huomiota pyydetään kiinnittämään sellaiseen lainsäädäntöön, jossa vanhemmuutta kuvaavaan nimikkeeseen liitetään oikeusvaikutuksia (vanhemmalle itselleen tai tämän lapselle) ja jota hallituksen esityksessä ei ole tunnustettu. Lausunnoissa pyydetään myös kiinnittämään huomiota niihin muutostarpeisiin, joita vanhemmuutta kuvaavan nimikkeen muuttaminen edellyttää esimerkiksi lausunnonantajan tietojärjestelmissä.

-

6. Kommenttinne liittyen ulkomaisen päätöksen tunnustamiseen (6 §):

-

7. Kommenttinne liittyen lain voimaantuloon ja sen soveltamisen porrastamiseen (8 §):

-

8. Kommenttinne liittyen esityksen pääasiallisiin vaikutuksiin, ml. selvitykseen joka on laadittu lapsivaikutusarvioinnin tueksi. Lausunnona pyydetään kiinnittämään huomiota vaikutuksiin, joita lausunnonantaja arvioi esityksestä aiheutuvan toiminnalleen/hallinnonalallaan. Huomiota pyydetään kiinnittämään myös tietojärjestelmiin kohdistuviin muutostarpeisiin sekä muihin tiedonhallintalain 5 §:n 3 momentin kannalta olennaisiin asioihin.

Erillisessä selvityksessä keskeinen huomio oli: "Ehdotonta täysi-ikäisyyteen asetettavaa ikärajaa ei voida pitää lapsen oikeuksien mukaisena." Lapsen edun huomioiminen olisi ollut välttämätöntä toteuttaa tämän uudistuksen yhteydessä poistamalla täysi-ikäisyyden raja.

9. Muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen:

-

Hynönen Iiris
Suomen Lukiolaisten Liitto